

Deimantas Karvelis, Artūras Svarauskas, Sandra Grigaravičiūtė.
Istorija. Vadovėlis 12 (IV gimnazijos klasei), I dalis. Vilnius, „Ugda“, 2004.

RECENZIJĄ

2024 – 08 – 01

Deimanto Karvelio, Artūro Svarausko ir Sandros Grigaravičiūtės parengto 12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlio I dalį sudaro du teminiai blokai (Tarptautiniai santykiai bei Religija ir mentalitetai), kurie apima 27 temas.

Susipažinus su vadovėlio turiniu, stebima temų pavadinimų, probleminių klausimų, teorinio teksto, pateiktų šaltinių, užduočių dermė. Tai leidžia mokiniams suprasti ko bus mokomasi, kokie šaltiniai papildo temos tekstą, ugdytiniai skatinami savarankiškai mąstyti, tyrinėti, reflektuoti, įtvirtinti pateiktą teorinę medžiagą. Tekstuose nėra stebima diskriminavimo propagavimo lyties, pilietybės, rasės, kalbos, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų, negalios, etninės priklausomybės, religijos atžvilgiu apraiškų. Vadovėlyje nepastebėta faktinių ir dalyko klaidų, visas turinys paremtas patikrintais, patikimais, informatyviais šaltiniais, tikslingai išskirtomis asmenybėmis bei išsamiai ir autentiškai paaiškintomis sąvokomis.

Kiekvienai temai yra skirtos skirtingo sudėtingumo užduotys, atitinkančios Bendrųjų programų pasiekimų sričių ir lygių požymius, skatinančios ugdytis kritinio, probleminio mąstymo gebėjimus (pvz. išskirkite, kuris svarbiausias, nusakykite, pagrįskite, įvertinkite) bei įvairias kompetencijas. Klausimų ir užduočių formuluotės aiškios, jos tinkamos 12 klasės mokiniams.

Siekiant dar išsamiau tyrinėti nagrinėjamas temas, atlikti projektinius darbus, savišvietai vadovėlio pabaigoje pateikiamas, profesionaliai atrinktas, aktualus literatūros sąrašas.

Keletas rekomendacinių pasiūlymų vadovėlio autoriams:

Pirmos temos – *Graikų karyba V – IV a. Pr. Kr.: nuo polių karų su persais iki heleninės imperijos sukūrimo*, - 1.9 pav. bei Dvidešimt antros temos – *Ankstyvoji krikščionybė ir jos raida antikoje*, - 22.3 pav. ne visai kokybiška žemėlapių raiška. Gal juos galima būtų pakeisti geresnės kokybės žemėlapiams.

Trečios temos – *Lietuvos Didžioji kunigaikštystė XIII – XV a. Karų ir diplomatijos verpetuose – Kazimiero Jogailaičio laikmetis (1440 – 1492)* potėmės teksto sakinyje „Siekdamas sulaikyti Turkijos grėsmę“, siūlyčiau naudoti Osmanų imperijos pavadinimą.

Penkioliktoje temoje – *Šaltojo karo etapai ir lokaliniai karai pasaulyje* – 15.5 nuotraukos pavadinime pakeisti formuluotę „JAV prezidentas R.Niksonas, susitikime su SSRS vadovu L.Brežnevu, bendrauja per vertėją vizito metu JAV, 1973 m.“.

Septynioliktos temos - *Lietuva vokiečių okupacijoje 1941 – 1944 metais* – darbo su šaltiniais dalyje, šaltinį „Iš Ostlando generalinio komisaro 1940 m. liepos 28 d. atsišaukimo „Lietuviai“, pervadinti iš D į C.

Dvidešimt ketvirtoje temoje – *Didieji katalikybės iššūkiai: stačiatikių schizma ir protestantų reformacija* – siūlyčiau tokį pavadinimą – „Didieji Krikščionybės lūžiai: Bažnyčios schizma ir reformacijos sąjūdis“ bei probleminius klausimus formuluoti, pvz. taip: „Kaip keitėsi Krikščionių bažnyčios raida XI – XVI a.“ ir „Kodėl XI a. Krikščionių bažnyčios schizma ir XVI a. reformacijos sąjūdis laikomi lūžiais Krikščionybės istorinėje raidoje?“. Pagal teologines nuostatas, Kristus negali būti „viduramžių ir pasidalijęs“, neaišku ir ko norima pasiekti tuo klausimu.

Tarp dalies „Darbas su šaltiniais“, rekomenduočiau nerašyti viršuje „Klausimai ir užduotys“, kurie skirti temai, bet ne šaltinių nagrinėjimo klausimams, tai klaidina

(16;24,26;36;44;46;58;66;74;80;86;92;116;124;140 psl.).

Apibendrinant galima teigti, kad D. Karvelio, A. Svarausko, S. Grigaravičiūtės parengtas vadovėlis *Istorija, 12 (IV gimnazijos) klasei, I dalis* atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėliams keliamus reikalavimus.

Diana Murauskienė,
istorijos mokytoja ekspertė
Kauno Veršvų gimnazija